

Internationale gegevensuitwisseling met FATCA en CRS

31-05-2016 | Door mr. Jasper Commandeur
werkzaam bij Fiscale Zaken Vivat Verzekeringen

Overheden proberen op verschillende manieren maatregelen te treffen om het vermogen dat hun burgers in het buitenland aanhouden zichtbaar te maken. Na de publicatie van de zogenaamde 'Panama Papers' is het ontgaan van belastingheffing een veelbesproken onderwerp. Om vermogen internationaal zichtbaar te maken is 'FATCA en CRS-wetgeving' gemaakt. 'FATCA' is een afkorting voor Foreign Account Tax Compliance Act, een Amerikaanse wet. 'CRS' is een afkorting van Common Reporting Standard. Een initiatief van de OESO¹. Op grond van deze wetgeving kunnen belastingdiensten van 74² landen nu actief gegevens uitwisselen en moeten financiële instellingen klanten met bepaalde verzekeringsproducten vragen of zij in het buitenland belastingplichtig zijn. Het Ministerie van Financiën heeft begin dit jaar in een leidraad toelichting gegeven voor de praktijk³. Deze toelichting is erg welkom maar neemt niet alle knelpunten en onduidelijkheden weg. Dat is jammer en leidt naar mijn mening onnodig tot uitvoeringskosten en ergernissen bij burgers en bedrijven. In deze bijdrage sta ik stil bij de verplichting van verzekeraars en de knelpunten die de nieuwe wetgeving nog oproept.

FATCA en CRS

Voor Nederland zijn de regels waar financiële instellingen zich aan moeten houden om te voldoen aan FATCA⁴ en CRS⁵ vastgelegd in de wet. Voor FATCA wordt in de

¹ Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling. Een internationaal samenwerkingsverband om sociaal en economisch beleid te bespreken.

² 73 landen doen dit op grond van de Common Reporting Standard: Common Reporting Standard; landenlijst deelnemende rechtsgebieden, Belastingdienst, Besluit van 18 november 2015, nr. DGBel/2015/5911M. Voor de Verenigde Staten werd al informatie uitgewisseld op grond van het 'FATCA-Verdrag met de Verenigde Staten', de Intergovernmental agreement (of 'IGA').

³ Leidraad FATCA/CRS, Ministerie van Financiën, Besluit van 14 januari 2016, nr. DGBel/2016/48.

⁴ Wet op de internationale bijstandsverlening bij de heffing van belastingen, artikel 8, uitgewerkt in Uitvoeringsbesluit internationale bijstandsverlening bij de heffing van belastingen.

⁵ Wet op de internationale bijstandsverlening bij de heffing van belastingen, uitgewerkt in het Uitvoeringsbesluit identificatie- en rapportagevoorschriften Common Reporting Standard.

wet verwezen naar regels in een verdrag⁶ met de Verenigde Staten (VS). Dit verdrag wordt ook wel 'IGA'⁷ genoemd. Voor CRS wordt verwezen naar afspraken in een Europees verdrag⁸.

Wat doet een verzekeraar?

Om aan de nieuwe wetgeving te voldoen, moet een verzekeraar vier stappen doorlopen.

De verzekeraar moet voor zichzelf vier vragen beantwoorden:

1. Uit welke onderdelen/entiteiten bestaat de organisatie waar de verzekeraar bij hoort?
2. Voor welke producten geven we informatie door aan het buitenland?
3. Voor welke klanten geven we informatie door aan het buitenland?
4. Hoe informeren we de Belastingdienst?

Er kan een verplichting tot doorgeven van informatie zijn als blijkt dat er in de verzekeringsgroep vennootschappen zijn die verplicht kunnen worden om gegevens aan te leveren. Zij geven echter alleen informatie door als het product van de klant is aangewezen als een product waarvoor dat moet én vastgesteld is dat de klant in het buitenland belastingplichtig kan zijn.

Uit welke onderdelen bestaat de organisatie waar de verzekeraar bij hoort?

Verzekeringsbedrijven zijn vaak georganiseerd in een groep van rechtspersonen, bijvoorbeeld naamloze vennootschappen. Voor ieder onderdeel, of iedere vennootschap binnen die groep moet vastgesteld worden of het een aanleververplichting heeft. De FATCA/CRS-wetgeving is gericht op beschreven 'financiële instellingen'.

⁶ Verdrag van 18 december 2013, Trb. 2014, 22 resp. 128. Ook wel intergouvernementele overeenkomst (IGA) genoemd.

⁷ Intergovernmental agreement.

⁸ Richtlijn 2014/107/EU van de Raad van 9 december 2014 tot wijziging van Richtlijn 2011/16/EU.

Een verzekeringsmaatschappij kan zo'n financiële instelling zijn, naast banken en beleggingsinstellingen⁹. Een verzekeraar is verplicht om gegevens door te geven als zij - kortgezegd - producten aanbiedt met 'geldswaarde'. Bijvoorbeeld levensverzekeringen die recht geven op een uitkering bij in leven zijn van de verzekerde op de einddatum en een uitkering bij overlijden van de verzekerde. Dat er 'geldswaarde' moet zijn is niet verwonderlijk, gelet op de gedachte achter deze wetgeving; het voorkomen van belastingontduiking. Een verzekeraar die alleen schadeverzekeringen aanbiedt, hoeft geen gegevens door te geven¹⁰. Logischerwijs zal een schadeverzekering niet snel gebruikt worden om vermogen aan het zicht van de belastingdienst in het eigen land te onttrekken. Bij onderdelen van de verzekeraar die voor klanten in het buitenland beleggen, ligt dat eerder voor de hand. De beleggingsonderdelen van de verzekeringsgroep moeten daarom vaak wel vaststellen of zij buitenlandse klanten hebben.

Voor welke klanten geven verzekeraars informatie door aan het buitenland?

De wet schept de verplichting om vast te stellen of klanten in het buitenland belastingplichtig kunnen zijn. Klanten die een nieuwe verzekeringsovereenkomst afsluiten, moeten verklaren in welk land zij belastingplichtig zijn. Meestal wordt hiervoor het formulier gebruikt dat door de Nederlandse Vereniging van Banken en het Ministerie van Financiën is gemaakt¹¹. Vult de klant een land buiten Nederland in, waar hij (mede) fiscaal inwoner is, dan moet de verzekeraar vaak informatie voor de belastingdienst van dat land doorgeven¹². De (aspirant-) klant moet zelf bepalen waar hij inwoner voor de fiscale wetgeving is. De klant doet dat aan de hand van de wetgeving van het land dat ingevuld wordt¹³. Meestal zal het land ingevuld moeten worden

⁹ IGA Verdrag, artikel 1, onderdelen g en k en Richtlijn 2014/107/EU, bijlage I, sectie VIII, onderdelen A en B.

¹⁰ Zie Leidraad, FATCA/CRS, Ministerie van Financiën, Besluit van 14 januari 2016, nr. DGBel/2016/48, vraag 1.26.

¹¹ Of een bewerking daarvan. Zie <http://www.nvb.nl/publicaties-standpunten/publicaties/4753/common-reporting-standard-crs-fatca-self-certification-forms.html>.

¹² Voor FATCA wordt met de vraag 'bent u US-person?' in zekere zin dezelfde vraag gesteld.

¹³ Zie IGA, artikel 1, lid 1, onderdeel ee en Wet op de internationale bijstandsverlening bij de heffing van belastingen, artikel 2a, onderdeel q.

waar van lokale voorzieningen gebruik wordt gemaakt¹⁴. Bij invullen van fiscaal inwonerschap in Nederland wordt geen informatie aan het buitenland verstrekt. Als de klant het formulier niet wil invullen, mag de verzekeraar geen nieuwe overeenkomst afsluiten¹⁵.

Klanten die al een verzekering hadden op het moment dat de wetgeving in werking trad, hoeven geen formulier in te vullen. Hooguit kan de verzekeraar om een verklaring vragen als in de administratie een aanleiding gevonden wordt om te veronderstellen dat de klant in het buitenland belastingplichtig is. Bijvoorbeeld een buitenlands adres of een buitenlands telefoonnummer¹⁶. Dat worden 'indicia' genoemd. Zowel voor bestaande als nieuwe verzekeringen, kan een inventarisatieformulier worden gevraagd, als er op enig moment één of meerdere indicia zijn.

Voor welke producten geven verzekeraars informatie door aan het buitenland?

Niet voor alle producten hoeft informatie aan het buitenland gegeven te worden. Er is een vrijstelling voor de meeste producten waarvoor een fiscale regeling geldt. De Belastingdienst heeft hiervoor een overzicht gemaakt in de handleiding die gebruikt moet worden om gegevens bij de Belastingdienst aan te leveren: de handleiding *renseignering voor levensverzekeraars*¹⁷.

¹⁴ In Nederland gaat het om 'het centrum van de levensbelangen' (relevante plaatsen: de woning, het werk, het gezinsleven, hobby's of kerkgang en het meest regelmatige verblijf). Op grond van de Algemene Wet inzake Rijksbelastingen, artikel 4.

¹⁵ Zie Leidraad, FATCA/CRS, Ministerie van Financiën, Besluit van 14 januari 2016, nr. DGBel/2016/48, vraag 1.16.

¹⁶ Een verzekeraar kan verplicht zijn om de administratie te controleren op indicia. O.a. Richtlijn 2014/107 EU, bijlage I, deel III, onderdeel B, punt 2 (CRS) en IGA, Bijlage I, deel II, onderdeel B, punt 1. Andere indicia zijn ingezetene of staatsburger zijn, de geboorteplaats, instructies om geld naar het buitenland over te maken, een volmacht van iemand in het buitenland of een 'per adres' in het buitenland. Voor FATCA zijn kapitaal- en lijfrenteverzekeringen vrijgesteld van de verplichting tot controle, identificatie of rapportage als er geen registratie naar Amerikaans recht was en inhouding van loonheffingen of *renseignering* verplicht was, volgens IGA, Bijlage I, deel II, onderdeel A, punt 3. Zie ook vraag 1.10 van de leidraad.

¹⁷ Handleiding Belastingdienst | Gegevensaanlevering van Verzekeringsproducten | Deel 1 – Algemeen | 24 maart 2016 | versie 17.2.0.

Soort product	FATCA status	CRS/ DAC II status
Kapitaalverzekering bhw en pbhw ¹⁸	Niet vrijgesteld (maar zie 'Bestaand product niet aangeboden in VS (Fatca) hierna)	Niet vrijgesteld
Kapitaalverzekering IB 2001	Niet vrijgesteld	Niet vrijgesteld
Levenslange Overlijdensrisico-verzekering	Vrijgesteld	Vrijgesteld
Tijdelijke Overlijdensrisico-verzekering	Vrijgesteld	Vrijgesteld
Kapitaalverzekering eigen woning	Vrijgesteld	Vrijgesteld

Soort product	FATCA status	CRS/DAC II status
Lijfrente bhw/pbhw/IB 2001 ¹⁹ /alimentatie	Vrijgesteld	Vrijgesteld
AO rente	Vrijgesteld	Vrijgesteld
Netto lijfrente	Niet vrijgesteld	Niet vrijgesteld
Periodieke uitkering box 3	Niet vrijgesteld	Niet vrijgesteld
Periodieke uitkering box 3 (schadeverzekering)	Vrijgesteld	Vrijgesteld
Saldo periodieke uitkeringen	Niet vrijgesteld	Niet vrijgesteld
Pensioenverzekering LB	Vrijgesteld	Vrijgesteld
Stamrechtverzekering	Vrijgesteld	Vrijgesteld
Levensloopverzekering	Vrijgesteld	Vrijgesteld
Netto pensioenverzekering	Niet vrijgesteld	Niet vrijgesteld
Premiedepot	Niet vrijgesteld	Niet vrijgesteld
Beëindiging levensverzekering	Onbenoemd	Niet vrijgesteld

Aan het overzicht valt op dat voor de meeste producten van levensverzekeraars geen internationale gegevensuitwisseling plaatsvindt. Informatie wordt alleen doorgegeven aan het buitenland als voor een product geen vrijstelling geldt en vastgesteld is dat de klant belastingplichtig in het buitenland is (zie hiervoor).

¹⁹ Lijfrenten ter compensatie van een pensioentekort, waarvoor een aftrek in de inkomstenbelasting mogelijk was op grond van 3.125 Wet inkomstenbelasting 2001, 45a Wet op de inkomstenbelasting 1964 of lijfrenten waarvoor vóór 1992 premie-aftrek mogelijk was.

¹⁸ Afgesloten onder de brede herwaardering (1992-2001) of pre brede herwaardering (<1992).

Je zou gemakshalve kunnen zeggen dat gegevensuitwisseling alleen aan de orde is als de verzekering vermogen is waar een klant min of meer vrij over kan beschikken. Voor overlijdensrisicoverzekeringen is de gedachte dat deze geen geldswaarde hebben en in die zin geen waarde hebben waarover beschikt kan worden²⁰.

Bestaand product niet aangeboden in VS (FATCA)

Voor de informatieverstrekking aan de Verenigde Staten (VS) is er een bijzondere vrijstelling²¹. Verzekeringen die op 30 juni 2014 al bestonden, hoeven voor FATCA niet aangeleverd te worden als deze niet in de Verenigde Staten aangeboden mochten worden. Daarbij geldt wel de voorwaarde dat in Nederland renseignering of inhouding van loonheffingen plaatsvindt. Het gevolg is dat voor deze verzekeringen vanuit Nederland vrijwel geen informatie naar de VS zal worden gestuurd.

Knelpunten

Verzekeraars zijn verplicht om 'buitenlandinformatie' eerst aan de Nederlandse Belastingdienst te geven. De Nederlandse Belastingdienst geeft de informatie op haar beurt weer door aan de buitenlandse belastingdiensten van landen die meedoen aan de gegevensuitwisseling. Echter alleen voor producten waarvoor een aanleververplichting geldt en alleen aan de belastingdiensten van landen waar de betreffende klant mogelijk belastingplichtig is.

Na het afsluiten van de verdragen is lang onduidelijk geweest wat nu precies van verzekeraars en andere financiële instellingen werd verwacht op basis van de internationale afspraken. Met het verschijnen van de leidraad en informatie van de Belastingdienst is veel onduidelijkheid weggenomen. Bij een aantal onderwerpen lijkt het Ministerie van Financiën en de Belastingdienst echter geen formeel standpunt in te willen of kunnen nemen. Voor die onderwerpen wordt van overheidswege ofwel een strikt formeel standpunt ingenomen of in het midden gelaten wat precies de bedoeling van de gemaakte afspraken is.

²⁰ Zie Leidraad, FATCA/CRS, Ministerie van Financiën, Besluit van 14 januari 2016, nr. DGBel/2016/48, vraag 1.6. . Nu in de handleiding expliciet een vrijstelling voor levenslange uitvaartverzekeringen is genoemd, veronderstel ik dat de overheid voor deze productsoort een vrijstelling voor FATCA is overeengekomen, op grond van IGA, bijlage II, deel III, A.4 (i.t.t. bijlage II, deel III, C.2).

²¹ IGA, bijlage I, deel II, punt 3.

Overlijdensrisicoverzekering

Een voorbeeld van een vraag die opkomt, is wat de regels bepalen voor overlijdensrisicoverzekeringen. Verzekerden kunnen een levensverzekering afgesloten hebben die bij zijn of haar overlijden een bedrag uitkeert aan gekozen begunstigden. Als deze verzekering uitsluitend bij overlijden recht geeft op een uitkering, noemen we deze verzekeringsvorm een 'overlijdensrisicoverzekering'. In de leidraad van Financiën is opgeschreven dat zuiver gescheiden reguliere overlijdensrisicoverzekeringen vrijgesteld zijn als deze verzekering alleen tot uitkering komt bij overlijden²². Daarbij wordt vermeld dat een eenjarige risicoverzekering geen waarde heeft.

Deze laatste toevoeging is verwarrend. Waarom is een eenjarige risicoverzekering geen 'reguliere overlijdensrisicoverzekering'? Misschien om bepaalde verzekeraars vrij te stellen van rapportageverplichtingen maar dat staat er niet. De gekozen bevoordingen doen een verborgen bedoeling vermoeden. Ik vraag mij af waarom het Ministerie het niet aandurft om gewoon te schrijven dat een verzekeringsovereenkomst vrijgesteld is als deze alleen recht geeft op een uitkering bij overlijden. Gelukkig durft de Belastingdienst dat wel (zie overzicht hiervoor). Alleen blijft het daarbij de vraag of de vrijstelling in de handleiding alleen een vrijstelling van renseignering is. Of kan aan de tekst in de handleiding het vertrouwen worden ontleend dat een overlijdensrisicoverzekering altijd vrijgesteld is?

Naar mijn mening kan het overzicht gelezen worden als een bewust standpunt van de 'Nederlandse overheid' om deze producten vrij te stellen van rapportage- en identificatieverplichtingen. De Nederlandse overheid heeft de mogelijkheid om producten aan te wijzen met een laag risico op belastingontduiking. Het ligt voor de hand om dat voor overlijdensrisicoverzekeringen te doen; deze verzekeringen hebben geen of nauwelijks waarde waar de belastingplichtige over kan beschikken en de tekst van de richtlijn doet al vermoeden dat de opstellers deze productsoorten integraal wilden vrijstellen²³. Als de verzekering alleen recht geeft op een (levenslange of tijdelijke) uitkering bij overlijden, lijkt aangenomen te kunnen worden, dat geen rapportage plaats hoeft te vinden.

²² Zie Leidraad, FATCA/CRS, Ministerie van Financiën, Besluit van 14 januari 2016, nr. DGBel/2016/48, vraag 1.6.

²³ Richtlijn 2014/107/EU, artikel 7 bis jo bijlage I, deel VIII, onderdeel C, leden 7 en 8 en lid 17, onderdelen c en g. Voor de FACTA zou dat dan afgesproken moeten zijn voor deze productsoort volgens IGA, artikel 1, onderdeel s, onder 3 jo Bijlage II, deel III, onderdeel A, lid 4.

Begunstigde(n) bij overlijden

Met het verschijnen van de vrijstelling voor overlijdensrisicoverzekeringen is de discussie over uitkeringen bij overlijden helaas nog niet ten einde. Er zijn meer levensverzekeringen die voorzien in een uitkering bij overlijden van de verzekerde. Bij de start van de overeenkomst weet de verzekeraar niet aan wie (en of) een uitkering gedaan zal worden. Tenzij een vrijstelling op de overeenkomst van toepassing is, zal de gerechtigde tot de uitkering - de begunstigde - moeten verklaren wat zijn of haar fiscale woonland is. Ten minste, zo zou je de wet- en regelgeving kunnen lezen. De vraag is dan: is de informatie van de begunstigde bij overlijden echt nodig en wat moet een verzekeraar doen als de begunstigde geen verklaring af wil leggen?

Naast de verzekeringnemers, lijkt er een rapportageverplichting te bestaan voor de onherroepelijk begunstigde. De handleiding renseignering voor verzekeraars is op dit punt wat cryptisch door voor te schrijven dat bij beëindiging van de overeenkomst rapportage nodig is voor 'die persoon'. In de IGA staat dat de houder van de polis de persoon is die in de polis genoemd wordt als eigenaar, alsmede personen met een verworven recht op uitkering krachtens de polisvoorwaarden. Aan het eind van de looptijd van een kapitaalverzekering wordt elke persoon die recht heeft op een uitkering volgens de polis aangemerkt als polishouder voor FATCA²⁴. Voor CRS gaat het om 'te rapporteren personen'. De definitie is verder identiek aan die voor FATCA²⁵. Buitenlandinformatie geeft een verzekeraar dus in beginsel door als minimaal één van de verzekeringnemers en/of begunstigten 'US-person'²⁶ is of fiscaal inwoner van een land dat meedoet aan CRS. Toch blijft deze constatering opvallend. Waarom wordt een overlijdensuitkering aan een ander dan de verzekeringnemer anders behandeld als deze onderdeel is van een verzekering die zowel voorziet in een uitkering bij in leven zijn als bij overlijden? Is een overlijdensrisicodekking dan ineens niet regulier meer?²⁷ Voor de toepassing van de inkomstenbelasting wordt de verzekerde uitkering bij overlijden al jaren als een afzonderlijk deel behandeld²⁸.

²⁴ IGA, artikel 1, dd. jo art. 2-2-a IGA.

²⁵ Richtlijn 2014/107/EU, bijlage I, deel VIII, onderdeel E.

²⁶ Een persoon die mogelijk belastingplichtig in de Verenigde Staten is omdat hij of zij aan bepaalde kenmerken voldoet. Zie voor een uitgebreide beschrijving de toelichting bij het formulier op de website van de NVB.

²⁷ Zie kopje 'overlijdensrisicoverzekeringen'.

²⁸ Besluit van 28 april 2009, nr. CPP2008/1118M, paragraaf 7.5.2. Niet helemaal de zelfde wetgeving maar desondanks al jaren de wijze waarop voor de inkomstenbelasting naar gemengde verzekeringen wordt gekeken.

Is er op dat moment eigenlijk nog wel een product waarvoor een aanleververplichting geldt? Gaat het er niet vooral om dat de verzekeringnemer tijdens de looptijd niet over het vermogen kan beschikken? De uitkering komt vanzelf weer op een bankrekening waarvoor een aanleververplichting geldt. En wat moet een verzekeraar doen met een vordering van de begunstigde als die begunstigde weigert om het formulier terug te sturen maar wel aanspraak maakt op de uitkering? Naar mijn mening gaat het te ver om een klant of een bank die een lening heeft verstrekt op dat moment de uitkering te onthouden.

In de leidraad lijkt de aanname gedaan te worden dat bij overlijden doorgaans het verzekeringnemerschap vererft. Alsof een levensverzekering een soort bankrekening is. Opgemerkt wordt dat uitstel van aanlevering is toegestaan, zolang de gerechtigden onduidelijk zijn²⁹. De gerechtigden bij een levensverzekering zijn echter vaak de aangewezen begunstigten; niet degene die het contract heeft afgesloten. Dat is (of zijn) de verzekeringnemer(s). Vooralsnog lijkt het er dus op dat de verzekeraar gegevens van de begunstigde op moet vragen. Zelfs als hij de gegevens niet krijgt. Desnoods op naam van de overleden verzekeringnemer veronderstel ik.

Beleggingsverzekeringen en hersteladvies

De Belastingdienst heeft bij een bijeenkomst voor verzekeraars bij het Verbond van Verzekeraars gezegd dat zij een fiscale voortzetting als een bestaande verzekering ziet³⁰. Als klanten met een beleggingsverzekering hun verzekering omzetten in een nieuwe verzekering of bancaire product hoeven zij op dat moment dan niet te verklaren wat hun fiscale woonplaats is³¹. Helaas hebben zowel het Ministerie van Financiën als de Belastingdienst die uitspraak niet schriftelijk bevestigd. Formeel zou gesteld kunnen worden dat verzekeraars en banken hierdoor verplicht zijn om klanten met een beleggingsverzekering te weigeren als zij een nieuw product aanvragen maar het identificatieformulier niet insturen³².

²⁹ Zie Leidraad, FATCA/CRS, Ministerie van Financiën, Besluit van 14 januari 2016, nr. DGBel/2016/48, vraag 1.43.

³⁰ Bijeenkomst Verbond van Verzekeraars van 18 november 2015.

³¹ Zie ook de bijdrage Hersteladvies hypotheek en fiscaliteit van Jeroen Vriend en Jasper Commandeur in Financieel Actief van 2 juni 2014.

³² Zie Leidraad, FATCA/CRS, Ministerie van Financiën, Besluit van 14 januari 2016, nr. DGBel/2016/48, vraag 1.16.

Het zal niet verbazen dat veel - vaak boze - klanten het formulier niet willen terugsturen. Verzekeraars moeten dan de keuze maken of zij afgaan op de mondelinge toelichting van de Belastingdienst of de formele teksten. In de tweede situatie kan het hersteladvies niet uitgevoerd worden en moet de klant de beleggingsverzekering (met hoge kosten) houden. De overheid had op dit punt gemakkelijk een ergernis en nóg een obstakel bij de uitvoering van hersteladviezen kunnen voorkomen door aan de leidraad toe te voegen dat een kapitaalverzekering een bestaande verzekering blijft als deze voor de toepassing van de inkomstenbelasting wordt voortgezet bij een andere uitvoerder³³. Mensen met een beleggingsverzekering hebben er niet om gevraagd om noodgedwongen klant te worden bij een andere uitvoerder en vrijwel altijd is de verzekering aangegaan ter financiering van een schuld voor de eigen woning. Van internationale belastingontwijking is vrijwel nooit sprake. Het is ook een productsoort waar een bijzondere fiscale regeling op van toepassing is. In dat licht bezien is het sowieso al vreemd dat deze fiscale regeling ontbreekt in de lijst met vrijgestelde productsoorten³⁴.

Hoe informeren verzekeraars de Belastingdienst?

Verzekeraars geven de Belastingdienst de volgende gegevens:

1. Persoonsgegevens van de klant;
2. Jaarlijkse waardegegevens;
3. Gegevens beëindiging.

Om de Belastingdienst in het buitenland in staat te stellen om gegevens te koppelen aan een inwoner, informeren verzekeraars de Belastingdienst - naast de gebruikelijke persoonsgegevens³⁵ - ook over het fiscale woonland, de geboorteplaats en het zogenaamde Tax Identification Number, ofwel het 'BSN-nummer waaronder de klant in het buitenland bekend is'. Daarnaast wordt de waarde jaarlijks³⁶ en bij beëindiging³⁷ van de overeenkomst aan de Belastingdienst doorgegeven. Voor beëindigin-

³³ Dat had gemakkelijk toegevoegd kunnen aan vraag 1.41 van de leidraad.

³⁴ Net als voor de andere vrijgestelde kapitaalverzekeringen geldt ook voor beleggingsverzekeringen waar nog overgangsrecht op van toepassing is een mogelijkheid van vrijstelling van de uitkering.

³⁵ Naam, adres, woonplaats, geboortedatum, productnummer en BSN-nummer.

³⁶ Voor box 3-producten bestond deze verplichting al. Op bladzijde 27 van de handleiding is daarnaast aangegeven dat de verzekeraar met deze aanlevering ook geacht geïnformeerd te hebben over het totaalbedrag van betalingen en bijschrijvingen.

³⁷ Besluit van 15 december 2014, artikel 3 jo IGA Verdrag, artikel 2, lid 4.

gen in het kader van CRS wordt echter geen waarde doorgegeven maar alleen het gegeven 'dat' een verzekering is beëindigd³⁸.

In de handleiding renseignering voor verzekeraars is de informatieaanlevering bij beëindiging opgenomen in het hoofdstuk waar de jaaraanlevering staat³⁹. Daarmee is bepaald dat de gegevens in het begin van het jaar over het voorgaande jaar bij de reguliere jaaraanlevering naar de Belastingdienst worden gestuurd.

Privacy en strafbepalingen

Best kans dat menig een bij het lezen van dit betoog denkt: "ik doe mooi niet mee aan die onzin". Best een begrijpelijke gedachte. Bedenk dan dat een verzekeraar geen overeenkomsten mag sluiten met klanten die niet verklaren wat hun fiscale woonplaats is. Het Ministerie van Financiën lijkt zelfs te zeggen dat het onjuist invullen van het formulier strafbaar is⁴⁰. In de leidraad wordt verwezen naar een toelichting op de CRS waarin staat dat een financiële instelling voor het vaststellen van de woonplaats gebruik mag maken van een eigen verklaring van de klant - het formulier - mits er een strafsancie staat op het afgeven van een valse verklaring. Waarom niet direct wordt opgeschreven wat de straf dan is, ontgaat me. Aangezien het Ministerie van Financiën aan het opstellen van het formulier heeft meegewerkt, is daarmee de suggestie gewekt dat het afgeven van een valse verklaring in dit kader strafbaar is (en vervolgd zal worden). Als een verzekeraar niet meewerkt aan de verplichtingen, treden de strafbepalingen in werking die ook toegepast kunnen worden als niet wordt voldaan aan de Nederlandse renseignering⁴¹.

In strijd met de privacywetgeving is deze wetgeving in ieder geval niet. Het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) is gevraagd om te adviseren of de wetsvoorstellen voldoen aan de geldende wet- en regelgeving met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens.

³⁸ Wet op de internationale bijstandsverlening bij de heffing van belastingen, artikel 10b.

³⁹ Handleiding Gegevensaanlevering van Verzekeringsproducten, hoofdstuk 4.4. Merk op dat alleen een renseignement bij beëindiging wordt gedaan als in het jaar ervoor de code WKAP (kapitaalverzekering box 3), WPUG (lijfrente box 3), WPUZ (lijfrente box 3), WDEP (premiedepot box 3) of WNLV (netto lijfrente box 3) is gebruikt.

⁴⁰ Zie Leidraad, FATCA/CRS, Ministerie van Financiën, Besluit van 14 januari 2016, nr. DGBel/2016/48, vragen 1.9, 1.16 en het CRS Commentaar op Sectie II.B, punt 10.

⁴¹ Denk aan geldboeten in de derde- (max. € 8.200) of vierde categorie (max. € 20.400) of celstraffen bij (zeer ernstige) overtredingen of misdrijven. Zie Algemene wet inzake rijksbelastingen.

Het college heeft geen aanleiding gezien tot het maken van inhoudelijke opmerkingen. De verplichting is niet in strijd met de wet bescherming persoonsgegevens⁴².

Conclusie

Nederland heeft in internationaal verband de afspraak gemaakt om gegevens uit te wisselen. Dat het geen afspraken zijn die makkelijk toepasbaar zijn op de Nederlandse situatie maakt het moeilijk om te overzien wat er precies van Nederlandse burgers en bedrijven wordt verwacht. Aanpassen ten behoeve van de uitvoerbaarheid of het belang dat de overheid heeft bij het verkrijgen van gegevens is niet altijd mogelijk. In deze bijdrage heb ik een aantal voorbeelden genoemd van situaties waarbij het belang gegevensuitwisseling naar mijn mening gering is of niet in lijn met de gemaakte afspraken.

Het Ministerie van Financiën en de Belastingdienst hebben zich ingespannen om de regels te verduidelijken. Dat is positief en welkom, hoewel de indruk blijft bestaan dat de overheid erg terughoudend is bij het uitleggen van verdragsteksten. Het gevolg is dat de praktijk zelf maar moet uitzoeken welke afspraken onze volksvertegenwoordigers namens Nederland hebben gemaakt. Ook is het jammer dat toelichting en 'guidance'/begeleiding wordt gegeven op een moment waarop de verplichting al geruime tijd bestaat. Eerder duidelijk maken wat de bedoeling is, kan de overheid helpen om het draagvlak voor regels uit de EU of andere internationale instanties bij burgers en bedrijven te vergroten en (administratieve) lasten laag te houden. Een les voor de volgende keer, zal ik maar zeggen. Voor nu mosterd na de maaltijd. Kortom, voor zowel klanten als verzekeraars betekent FATCA en CRS meer werk, waar ze we niet onder uit komen. Ongetwijfeld helpt een internationale verplichting om het ontgaan van belastingontwijking tegen te gaan. De vele miljarden die de Nederlandse schatkist tegemoet kan zien zijn dat vast meer dan waard...

⁴² Wet uitvoering Common Reporting Standard, nr. 34.276, Memorie van Toelichting, p.19 en Besluit van 15 december 2014, Stb. 2014/544, Nota van toelichting.